

Európske mlieko vri

Producenti mlieka na Slovensku ako aj v celej Európskej únii čelia existenčnej kríze. Ničia ich nízke ceny spôsobené zrušením kvót a situáciu zhoršuje ruské embargo.

Diskusia pri okrúhlym stole na Agrokomplexe 2015. Zľava Alexander Pastorek, predseda Slovenského zväzu prvovýrobcov mlieka a podpredseda SPPK; Margita Štefániková, riaditeľka Slovenského mliekarenského zväzu; Juraj Huba, moderátor diskusie, polnoinfo.sk; Stanislav Voskár, prezident Slovenského mliekarenského zväzu; Marian Šolty, riaditeľ Levickej mliekarene a člen predstavenstva SPPK.

Po štrajkoch belgických a francúzskych poľnohospodárov začali deväťdňový štrajk aj chovatelia dojníc v Bavorsku. Cena 27 centov za kilogram mlieka je pre nich neprijateľná. Na traktoroch blokujú cesty do 1. septembra. Protesty v Nemecku začali aj proti obchodným reťazcom s heslom „*Mlieko nemôže byť lacnejšie ako minerálna voda*“. Ide o reťazce, ktoré ponúkajú v tzv. akciách, mlieko za dumpingové ceny. Litva ústami premiéra Butkevičiusa požiadala EK o podporu 50 mil. eur, pretože ich export mlieka klesol za posledný rok o 34 %.

Na pracovnom výjazde predsedu SPPK Milana Semančíka a ministra pôdohospodárstva Ľubomíra Jahnátka 18. augusta v Poprade rezonovala najmä téma rapidného prepadu nákupných cien surového kravského mlieka. Hostiteľ výjazdu, konateľ družstva Zemedar s.r.o Ján Regec situáciu s mliekom zhodnotil nasledovne: „*za sedem mesiacov tohto roku sme vyprodukovali o 10 % viac mlieka, ale na cene stratili 9,5 %, čiže 46-tisíc eur. Aj pri produkcii nad 8200 kg mlieka na dojnicu za rok sme v strate.*“ Alarmujúca situácia už aj u špičkových chovateľov s vysokou úžitkovosťou kráv sa prejavila v emotívnych vystúpeniach zúčastnených, ktorí apelovali na ministra, aby urgentne riešil aktuálnu európsku mliečnu krízu a vyjadrili mu plnú podporu pri rokovaní Rady ministrov dňa 07.09.2015 v Bruseli.

Predseda SPPK Semančík pritom pripomenul, že len v prvovýrobe mlieka pracuje v rámci celého Slovenska viac ako 10-tisíc ľudí a v spracovateľskom priemysle ďalších 3-tisíc. Súčasne načrtoľ jednu z možností, ako zastaviť prepád nákupných cien mlieka. Požiadal ministra Jahnátka, aby bola urýchlene dopracovaná analýza ekonomicky oprávnených nákladov pri výrobe mlieka v Národnom poľnohospodárskom a potravinárskom centre. Pod analýzou potvrdenú nákladovú cenu na jednotkovú produkciu mlieka na základe Zákona o cenách z roku 1996 by nebolo možné dlhodobo nakupovať pod cenu mlieka od poľnohospodárov.

Člen predstavenstva SPPK Marián Kohút uviedol, že dnes neobhájajú poľnohospodári len seba, ale v prvom rade svojich zamestnancov. „*Kde skončí dojnica, tam skončí poľnohospodársky život, lebo toto zviera ťahá za sebou investície, zamestnanosť, spracovateľov a len cez ne môže podnik vyrásť.*“

Podľa predsedu Slovenského zväzu prvovýrobcov mlieka a podpredsedu SPPK Alexandra Pastoreka tento stav spôsobilo aj zrušenie mliečnych kvót v rámci Európskej únie k 30. marcu tohto roka. Mliečne kvóty prestali celoplošne platiť po tridsiatich rokoch. Negatívny vplyv na situáciu má aj ruské embargo a nízky odber sušeného mlieka z Číny, ktorá ho odoberá menej o takmer polovicu. „*Treba dodať, že 150 miliárd litrov mlieka, ktoré EÚ produkuje pre 500 miliónov občanov, predstavuje asi 300 litrov na jedného občana. Na Slovensku pritom priemerne spotrebujeme iba 160 litrov,*“ dodal A. Pastorek.

Ak klesajú nákupné ceny, riešením môže byť zníženie nákladov. Výrobná cena mlieka je v závislosti od podmienok 35-40 centov za liter. Či je táto suma vysoká alebo primeraná, možno jednoznačne zodpovedať otázkou, aké sú nákladové ceny našich kolegov v iných štátoch. *„Zúčastňujem sa každoročne Európskeho kongresu mliečnych farmárov. Tento rok som bol v Nemecku, ktoré je najväčším producentom mlieka v EÚ,“* povedal A. Pastorek počas diskusie. *„Nemecko pritom vyprodukuje ročne 30 miliárd litrov, Slovensko necelú jednu miliardu. Ani jeden z farmárov, ktorých sme navštívili, nám neodprezentoval, že by vedel vyrábať mlieko lacnejšie ako za 35, resp. 40 centov za liter.“*

Súčasná priemerná nákupná cena mlieka je 26,4 centov za liter, čo predstavuje stratu desať centov za každý liter. Priemerný slovenský prvovýrobca, ktorý vyprodukuje 2,5 až 3 milióny litrov mlieka, tak produkuje oproti vlaňajšiemu roku stratu 250-tisíc až 300-tisíc eur.

Nižšie náklady nevedia zaručiť ani spracovatelia mlieka. Podľa riaditeľa Levickej mliekarne a člena Predstavenstva SPPK Mariána Šoltyho vieme iba ťažko konkurovať európskemu systému, ktorý má svoju štruktúru už dlhé roky. Slovenskí spracovatelia mlieka sa do tohto procesu začleňujú vyššou kvalitatívnou úrovňou spracovania mlieka a modernejším balením, aby zodpovedali dnešným štandardom. Preto sú aj náklady mliekarní z roka na rok vyššie. *„Musíme nájsť riešenie, ktoré vyhovuje farmárom, pritom však musíme ostať konkurencieschopní, aby nás neprevalcovalo mlieko z dovozu. Naše mliekarne sú v určitej fáze tohto vývoja a potrebujeme čas, aby sme boli kompaktilní s európskym systémom,“* dodáva M. Šolty.

Výrobná kapacita na Slovensku je využitá naplno iba pri niektorých mliečnych produktoch. Opačným príkladom je sušené mlieko: naše mliekarne dokážu vysušiť ročne 50-tisíc ton sušeného mlieka, momentálne sa u nás vyrobí 6-tisíc ton, teda iba o trochu viac ako 10 %. M. Šolty diskutujúcich uistil: *„všetko mlieko, ktoré naši farmári vyprodukujú, sme schopní v našich mliekarniach spracovať.“*

Dotácie na podporu chovu dojníc budú od tohto roku vyplácané viac zdrojom podporou. V prvom pilieri je podpora 249 eur na veľkú dobyťčiu jednotku, pri priemernej úžitkovosti 6 300 kg ročne to predstavuje 3,95 centa na kilogram mlieka. Druhou formou podpory je suma 130 eur na dobyťčiu jednotku. Tu však štát počíta, že dotáciu dostane približne iba polovica všetkých žiadateľov, pričom musia splniť určité požiadavky na dobré životné podmienky zvierat. Ak teda bude mať prvovýrobca šťastie a získa obe podpory, dostane dotáciu 6 centov na kilogram mlieka. Aj napriek podpore je však strata na každom kilograme mlieka v súčasnosti minimálne 10 centov.

Zástupcovia Slovenského zväzu prvovýrobcov mlieka preto na ministerstve apelovali, aby v Bruseli žiadali minister dotáciu aj od EÚ. Riaditeľka zväzu Margita Štefániková to zdôvodnila: *„táto kritická situácia je iba dopadom politických opatrení. Bola to EÚ, ktorá stopla mliečne kvóty; a aj ruské embargo je v konečnom dôsledku politickým opatrením.“*

Predseda SPPK Milan Semančík v rozhovore pre médiá hovorí o mlieku počas žatevného výjazdu v Poprade.

Ak by sme chceli porovnať našu dotačnú politiku s inými európskymi štátmi, podľa A. Pastoreka vierohodné analýzy na porovnanie podpory v EÚ neexistujú. *„V každej krajine je iný systém podpôr a mnohé sú neprehľadné. Ak sa však pozrieme na krajiny V4, sme jedinou krajinou, ktorá nemá zelenú naftu, zároveň ako jediní máme daň z pôdy.“* Ďalšou nevýhodou je výška sociálnych odvodov. Zatiaľ čo poľskí prvovýrobcovia platia 360 eur ročne, slovenský poľnohospodár zaplatí túto sumu za zamestnanca mesačne.

Súčasťou návrhu, s ktorým ide rezortný minister na rokovanie do Bruselu, je aj dočasné obnovenie mliečnych kvót. Stanislav Voskár, prezident Slovenského mliekarenského zväzu tvrdí, že táto téma pravdepodobne ani nebude na stretnutí otvorená: *„náš hlas je malý vzhľadom na podiele 0,6 % v rámci celej produkcie mlieka v EÚ. Už aj pri rokovaníach s V4 sú názory odlišné, sú tu dosť významné rozdiely na daných trhoch, keďže Poľsko sa stalo významným exportérom potravín v Únii.“* Veľkú mieru podielu na rozhodnutí ďalšieho postupu má Nemecko, ktoré je najväčším producentom surového mlieka. Ako dodal A. Pastorek, rozhodovanie o zrušení mliečnych kvót trvalo sedem rokov a nie je možné ich zo dňa na deň obnoviť.

Téma mlieka rezonovala aj počas poľnohospodárskej výstavy Agrokomplex. Predseda vlády Robert Fico sa pri slávnostnom otvorení výstavy s obavami vyjadril k cenám živočíšnych komodít, hlavne k mlieku: *„Informoval som sa u ministra, aké kroky sa dajú v tejto oblasti urobiť. Oceňujem súčasnú podporu na úrovni 6 centov na kg mlieka, ale pravdepodobne to bude málo. Budeme musieť prijať ďalšie a ďalšie opatrenia na podporu hlavne odbytu mlieka. Budem podporovať ministra, ak príde s racionálnymi návrhmi, ako mliečnu produkciu na Slovensku podporiť“.*

Slovenskí producenti mlieka budú v pondelok 7. septembra protestovať pred budovou Zastúpenia

Európskej komisie na Slovensku proti politike EÚ vedenej v súčasnosti voči chovateľom dojníc. Svojím protestom podporia masový protest európskych farmárov v Bruseli, ale rovnako chcú vyjadriť aj podporu rýchleho zavedenia opatrení, ktorými sa budú zaoberať ministri jednotlivých štátov na zasadnutí Rady ministrov.

Pripravil: Peter Cyprich, tlačový odbor